

Voedselprijzenmonitor geeft genuanceerd beeld

WINST SUPERMARKT NIET PER SE TEN KOSTE VAN BOER

Farmers Defence Force blokkeerde onlangs distributiecentra van supermarkten om hogere prijzen voor de boeren te bedingen. Hebben de actievoerders een punt? Het antwoord is niet eenduidig, blijkt uit de eind vorig jaar verschenen Voedselprijzenmonitor van Wageningen Economic Research.

Tekst Albert Sikkema

De prijs van kippenvlees in de Nederlandse supermarkten is de afgelopen drie jaar met 30 procent gestegen, maar de gemiddelde prijs die de pluimveehouders beurden, steeg in die periode niet. Dat constateert marktonderzoeker Michiel van Galen van WUR op basis van de Voedselprijzenmonitor. Daarmee lijkt hij de klacht van boerenactievoerders te bevestigen dat supermarkten flinke marges pakken op vlees, ten koste van Nederlandse veehouders. Maar Van Galen heeft een belangrijke kanttekening. 'De vleeskip van nu is niet de kip van drie jaar geleden. Drie

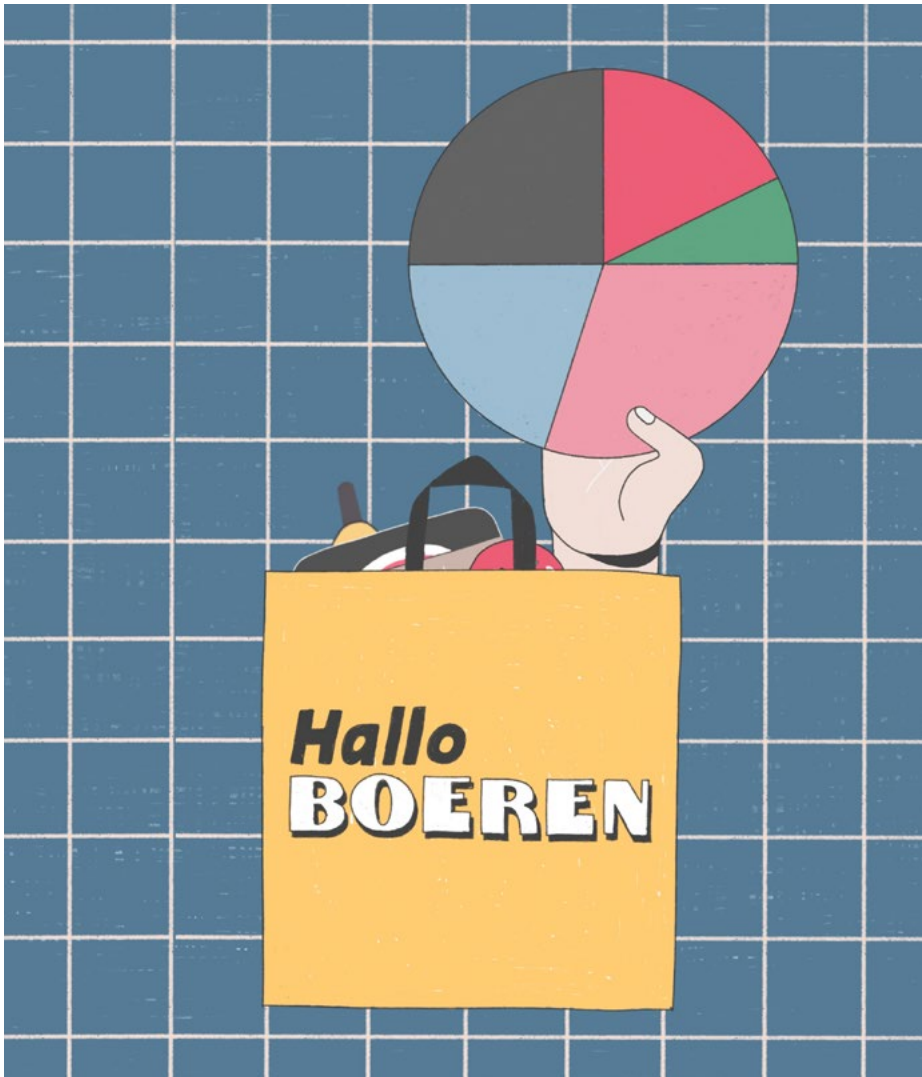
jaar geleden produceerden de boeren alleen snelgroeiende vleeskuikens voor de supermarkten en wereldmarkt, maar inmiddels zijn de supermarkten overgestapt naar langzaam groeiende kippen. Dat kippenvlees heeft een label en daar betalen de supermarkten extra voor. De contractprijzen die slachterijen met supermarkten en boeren onderhandelen voor langzaam groeiende kip zijn niet openbaar, maar lijken niet te zijn gedaald. Daarentegen is de prijs voor gangbare vleeskuikens, die naar de export en *foodservice* gaan, wel gedaald.' De pluimveehouders die aan supermarkten leveren halen betere financiële resultaten dan de boeren zonder label, concludeert Van Galen. De margeverdeling in de voedselketens

is een ingewikkeld vraagstuk. Je kunt het vraagstuk beperken tot de Nederlandse voedselketen, met de verkoopprijs van de boer, de voedselverwerker en de supermarkt. Drie prijzen, en dan maar rekenen wie de marges pakt. Maar er zijn meerdere ketens, zoals de biologische sector, slager en groenteboer, met uiteenlopende prijzen. En daarnaast spelen altijd ontwikkelingen op de wereldmarkt, vertaald in de exportprijs.

Varkenspest

Dat blijkt bijvoorbeeld uit de prijs van varkensvlees. Die was erg hoog in 2019, zowel de prijs voor de varkenshouders als de consumentenprijs. Dat kwam door de enorme vraag uit China, dat te kampen had met varkenspest. Iedereen in de Nederlandse varkensketen profiteerde. Maar 2020 is een compleet ander verhaal. China heeft de grens voor var-

'Als de coronacrisis voorbij is, kan de concurrentieslag tussen de supers weer oplaaien'

De margeverdeling in de voedselketens is een ingewikkeld vraagstuk, blijkt uit onderzoek van Wageningen Economic Research. Illustratie Studio Geniek

kensvlees van verschillende slachterijen gesloten vanwege angst voor covid-19 en de foodservicemarkt in Europa is ingestort. De vleesprijs voor de boeren ging daardoor naar beneden, constateert Van Galen. Hij verwacht dat de prijs in de supermarkt later volgt.

Die vertraging kan twee dingen betekenen. De eerste optie is dat de supers de prijsverlaging te laat doorrekenen aan de consument om tijdelijk extra winst te pakken. Maar het kan ook zijn, zegt Van Galen, dat de supermarkten contracten hebben afgesloten met leveranciers tegen de oude hogere prijs en dat daardoor de consumentenprijzen na-ijlen. Ook hier is dus onduidelijk of de supermarkten winst maken ten koste van de boeren.

Bij groenten en fruit zie je in het afge-

meen veel grotere prijschommelingen dan bij vlees en melk. Van Galen: 'Je hebt te maken met weersinvloeden en is er geen constante aanvoer. Dat zorgt voor prijsschokken.' De prijzen voor de tuinder en de consument golven op en neer, sterk gedreven door de wereldmarkt. 'We zien tussen 2017 en nu dat ook de marges van de supermarkten fluctueren. Ik zie niet dat de supers geleidelijk meer winst maken op groenten en fruit.'

Golvende prijzen

Wel constateert Van Galen fricties op markten waar duurzaamheidslabels en wereldmarkt bij elkaar komen. 'Steeds meer tuinders werken volgens het duurzaamheidslabel *On the way to Planet-*

Wageningen Economic Research houdt de prijsontwikkeling in de voedingssector bij. Samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert het Wageningse instituut de Voedselprijzenmonitor, waarin de verkoopprijzen worden bijgehouden van de boeren en tuinders, voedselverwerkers, groothandel en supermarkten. Ook houdt het instituut in de Monitor Duurzaam Voedsel bij hoeveel van de verkochte voedingsproducten een duurzaamheidslabel heeft.

Proof. De afnemers gaan ervan uit dat de tuinders volgens dit keurmerk produceren, maar de tuinders krijgen er meestal geen meerprijs voor. Dit leidt tot veel onvrede onder de tuinders.'

Bij vlees en melk is dit beter geregeld, zegt Van Galen, want in die ketens zorgen grote voedselverwerkers als FrieslandCampina en VION in onderhandeling met de supermarkten voor duurzaamheidsprogramma's waarin deelnemende boeren een premie krijgen. Maar ook in die sectoren schuurt het. 'Boeren merken dat de productie-eisen steeds worden aangescherpt. Nu krijgen ze daar wellicht een premie voor, maar later moet er opnieuw worden onderhandeld met de supermarkten. En dan...?'

Hebben boeren dan een verdienmodel met duurzaam voedsel? 'Wij kijken naar de gemiddelde cijfers, maar er zitten tientallen verdienmodellen achter die cijfers. Een gemiddelde boer, die produceert voor de wereldmarkt, heeft goede en slechte jaren, maar is op lange termijn niet erg winstgevend. Je surft als boer mee op de op en neer golvende prijzen die anderen bepalen en de risico's liggen bij jou. Als je als boer waarde toevoegt en daarvoor betaald krijgt van je afnemers, dan kun je duurzaam een goede boterham verdienen. Maar makkelijk is dat niet.' ■